

УДК 351:338.2

*О. М. Галицький,**д. е. н., завідувач кафедри економічної теорії та економіки підприємства,
Одеський державний аграрний університет**А. І. Лівінський,**к. с.-г. н., доцент кафедри генетики, розведення та годівлі сільськогосподарських тварин,
Одеський державний аграрний університет**О. П. Дяченко,**к. е. н., доцент кафедри обліку і оподаткування, Одеський державний аграрний університет*

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.3.93

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ

O. Galytskiy,

doctor of Economics, head of the Department of Economic Theory and Economics of the enterprise, Odessa State Agrarian University

A. Livinsky,

cand. s.-g. Sciences, associate professor of department of genetics, breeding and feeding of farm animals, Odessa State Agrarian University

O. Diachenko,

Ph. D. in Economics, associate professor of department of accounting and taxation, Odessa State Agrarian University

ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF STATE REGULATION OF AGRARIAN PRODUCTION IN UKRAINE

У статті обґрунтовано механізм державного регулювання аграрного виробництва в Україні. Обґрунтовано, що необхідність організаційно-економічного державного регулювання аграрного виробництва зумовлена не тільки специфікою галузі, а й рядом особливостей, які притаманні вітчизняному агропромислому виробництву. Проаналізовано проблеми, яким приділяється недостатня увага, що незважаючи на позитивні загальноекономічні показники розвитку аграрного виробництва впливають на недосконалість організаційно-економічного забезпечення державного регулювання розвитку аграрного виробництва в Україні. Для того, щоб аграрне виробництво розвивалося більш ефективно та підвищувався рівень його конкурентоспроможності передусім необхідно налагодити організаційно-економічне забезпечення державної підтримки аграрного виробництва, забезпечити збільшення обсягів державної підтримки у стратегічно важливих напрямках, відповідно до принципів ринкової економіки та підходів до державного заохочення виробництва аграрної продукції в інших державах. Організаційно-економічний механізм є важливою складовою системи державного регулювання аграрного виробництва і розглядається як сукупність нормативних, фінансових та організаційних заходів держави для впливу на його розвиток. Також запропоновано стратегічні напрями державної політики протидії розвитку тіньової економіки, що має значний вплив і на аграрне виробництво. Обґрунтовано пріоритетні напрями досягнення стратегічних цілей держави у організаційно-економічному забезпеченні розвитку аграрного виробництва на період до 2020 року. Визначено основні напрями та інструменти організаційно-економічного державного регулювання сільськогосподарського виробництва в Україні, а також зазначено, що врегулювання вимагає система прямого державного фінансування аграрного виробництва. Проаналізовано обсяги прямої державної фінансової підтримки аграрного виробництва та питому вагу фінансування з державного бюджету на розвиток аграрного виробництва.

The article substantiates the mechanism of state regulation of agrarian production in Ukraine. It was substantiated that the necessity of organizational and economic state regulation of agrarian production is determined not only by the specificity of the gulus, but also by a number of features that are prima faced in domestic agro-industrial production. Problems analyzed, which pay insufficient attention to the fact that, despite the positive economic and monetary constraints of the development of agrarian production, the imperfection of the organizational and economic security of the state regulation of the development of agrarian production in Ukraine has been affected. To ahrarne production rozvyvalosya

more efficiently to improve the level of its competitiveness first of all necessary to increase the organizational and economic support of agricultural production, to increase the support in strategic directions, according to the principles of market economy and approaches to the development of agricultural production in other state-owned enterprises. Organizational and Economic Mechanism is an invaluable system of state regulation of agrarian production and is considered as an aggregate of normative, financial and organizational sources of the state for influencing its development. The strategic directions of the state policy of counteracting the development of the shadow economy, which has a significant impact on agricultural production, are also proposed. The priority directions of achievement of state strategic objectives in organizational and economic safety of the development of agro-industry for the period till 2020 are substantiated. The main directions and tools of the organizational and economic state regulation of the rural management industry in Ukraine are determined, and it is stated that the settlement process calls for a system of direct state financing of agrarian production. The volume of direct state financial support for agrarian production and the specific funding from the state budget to the development of agrarian production have been analyzed.

Ключові слова: аграрне виробництво, організаційно-економічний механізм, державне регулювання, державна підтримка, інструменти, фінансування.

Key words: agrarian production, organizational and economic mechanism, state regulation, state support, tools, financing.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Аграрне виробництво в Україні є одним з головних ланок всього національного господарства, яке має значні ресурси для підвищення ефективності соціально-економічного розвитку країни, формування її потужного економічного потенціалу та забезпечення продовольчої безпеки загалом. Сучасний стан економічного середовища України потребує створення умов необхідних для забезпечення ефективного функціонування організаційно-економічного механізму державного регулювання аграрного виробництва. Тому удосконалення організаційно-економічного забезпечення державного регулювання аграрного виробництва має бути пріоритетним завданням агропромислової політики України.

Україна має значні можливості для розвитку аграрного виробництва та перетворення його у високоефективну сферу економіки. Сприятливі ґрунтово-кліматичні передумови, родючі землі та давні хліборобські традиції сприяють подальшому його розвитку, одержанню врожаїв сільськогосподарських культур в обсягах, достатніх для забезпечення внутрішніх потреб і формування експортного потенціалу.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Аспекти державного регулювання процесів розвитку аграрного виробництва в Україні висвітлюються в працях таких вітчизняних вчених як: В. Гейц, В. Андрійчук, Г. Мацибора, В. Нелеп, І. Гришова, О. Наумов, О. Галицький, Б. Пасхавер, О. Дяченко, О. Митяй, П. Саблук, А. Кравчук, С. Стоянова-Коваль [1—7].

У дослідженнях вітчизняних науковців досить змістовно розглянуто аспекти державної підтримки аграрного виробництва, але сьогодні вимагає необхідності дослідити питання дієвих організаційно-економічних механізмів державного регулювання процесів розвитку аграрного виробництва в Україні.

Проблему державного регулювання розвитку аграрного виробництва без перебільшення можна віднести до пріоритетних в теорії та практики економічної діяльності держави. Кризовий стан аграрного сектору

вимагає переосмислення ролі держави у цій сфері та пошуку шляхів виходу із ситуації, що склалася.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є аналіз організаційно-економічних механізмів державного регулювання процесів розвитку аграрного виробництва в Україні.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Недосконалість організаційно-економічного механізму державного регулювання розвитку аграрного виробництва в Україні, незважаючи на позитивні загально-економічні показники його розвитку, підтверджена ефектами недостатності уваги до таких проблем: системний дефіцит і недоступність фінансових ресурсів для виробників, які займаються суто сільським господарством, не вбудовані у інтегровані структури; сприяння безконтрольній надконцентрації ресурсів у агрохолдингових формуваннях без прив'язки їх до проблем села; тактичне, а не стратегічне наслідування мотиваціям зовнішнього ринку; неврегульованість міжгалузевих відносин разом із диспаритетом цін; сприяння екстенсивному виробництву з переважанням низько затратних культур; не приділення належної уваги ситуації з низьким рівнем якості продукції; відсутність функціональної, доступної для малого та середнього бізнесу збутової інфраструктури аграрного ринку, що призводить до значної втрати доходів.

Сучасний стан аграрного сектора економіки потребує обґрунтування теоретичних положень та розробки прикладних рекомендацій щодо участі держави в процесах формування та розвитку матеріально-технічної бази аграрних підприємств, що забезпечує підвищення економічної ефективності їх виробничо-господарської діяльності [1, с. 162].

Необхідність організаційно-економічного державного регулювання аграрного виробництва зумовлена не тільки специфікою галузі, а й рядом особливостей, які притаманні вітчизняному агропромислому виробництву. Серед них, зокрема такі: зниження закупівельної спроможності населення, що обмежує можливості

підняття цін на сільськогосподарську продукцію; відставання аграрного виробництва України від розвинутих країн за рівнем науково-технічного прогресу, передових технологій тощо; потреба в інвестиціях для підтримки родючості ґрунтів; низькі рівні розвитку інфраструктури сільської місцевості; розрив сталих економічних і технологічних зв'язків між різними сферами аграрного виробництва [2, с. 49].

Механізм державного регулювання розвитку аграрного виробництва в Україні представлений сукупністю організаційно-функціональних інститутів, серед яких органи державної влади займають чільне місце.

Організаційно-економічне державне регулювання сільськогосподарського виробництва в Україні охоплює бюджетне фінансування програм і заходів, які спрямовуються на розвиток галузі, пільговий режим оподаткування, часткову компенсацію відсоткових ставок за користування кредитами банків, списання безнадійної заборгованості перед бюджетом. Бюджетні фінансові ресурси необхідні для підтримки процесу розширеного відтворення в аграрному виробництві; для стримування інфляційних процесів і захисту інтересів споживачів сільськогосподарської продукції. Основні засади організаційно-економічного державного регулювання визначені в Законах України "Про державну підтримку сільського господарства України", "Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року", а також у "Державній цільовій програмі розвитку українського села на період до 2015 року" та ін.

Щодо аграрного виробництва, як показує аналіз досліджуваної літератури, використовуються такі інструменти організаційно-економічного механізму державного регулювання: податкова політика, що здійснюється шляхом призначення диференціальної ставки податків, введення податкових пільг, звільнення від податків тощо; грошово-кредитна політика, за допомогою якої уряд впливає на грошовий обіг; заходи щодо пільгового та пріоритетного кредитування інвестиційних проектів, пільговому страхуванню врожаїв певних сільськогосподарських культур; бюджетна політика — розподіл коштів бюджету за різними напрямками. Держава здійснює субсидування відсоткових ставок за кредитами для суб'єктів аграрного виробництва, формування регіональних і державних продовольчих фондів, лізинг тощо; цінова політика в цілому здійснюється шляхом регулювання цін, встановлення граничних цін на деякі суспільно значимі товари, граничних рівнів рентабельності для виробників-монополістів і критеріїв, що визначають величину цін; планування, якому належить особливе місце в фінансово-кредитному механізмі державного регулювання аграрного виробництва [3, с. 36].

Головна мета організаційно-економічних відносин між державою та суб'єктами аграрного виробництва полягає у розподілі та перерозподілі бюджетних коштів для фінансової підтримки аграрного сектору національної економіки України, що реалізується через організаційно-економічний механізм, який розглядається як сукупність нормативних, фінансових та організаційних заходів держави для впливу на його розвиток. Проте воно перебуває у стані постійного реформування, оскільки не вироблено адекватної політики державного регулювання, а відсутність чітких цілей не

сприяє ефективності розроблюваних заходів. Чинна правова та фінансова база організаційно-економічного механізму державного регулювання розвитку аграрного виробництва все ще не забезпечує належного стимулювання виконання завдань аграрної політики.

Стратегічною ціллю ефективного функціонування організаційно-економічного механізму державного регулювання аграрного виробництва в Україні є досягнення сукупності цілей щодо виробництва основних видів та якості продукції, забезпечення прибутковості виробництва на рівні розширеного відтворення, зростання продуктивності праці. Розвитку форм господарювання і підприємництва, забезпечення конкурентоспроможності продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках, досягнення фінансової стабільності галузі, продовольчої безпеки держави і підвищення соціальних стандартів життя в сільській місцевості, подолання бідності та безробіття [4, с. 56—57].

Згідно з Проектом "Стратегії розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року" [5] пропонується ряд дієвих пріоритетних напрямів досягнення стратегічних цілей держави у сфері організаційно-економічного забезпечення регулювання аграрного виробництва (рис. 1).

Так, у фіскальній політиці необхідно створити прозорі інструменти системи оподаткування аграрного виробництва залежно від його економічних особливостей та соціальної ролі; бюджетна підтримка має забезпечити стабільність системи державної підтримки аграрного виробництва; метою кредитної політики є подальший розвиток фінансово-кредитних відносин з приводу земельної іпотеки, спрощення процедури залучення кредитних ресурсів тощо.

Загалом організаційно-економічне забезпечення державного регулювання аграрного виробництва наслідують різновекторні тенденції, ефекти, навколо яких консолідується інтереси суб'єктів відповідного механізму. Сформувався система мотивів, які позначили стратегічну роль аграрного виробництва серед інших галузей економіки, хоча держава на відміну від бізнесу, поки що в регулятивно-підтримувальному плані не долучається системно до процесу розбудови сталого аграрного комплексу.

Організаційно-економічний механізм розвитку аграрної сфери вимагає постійного удосконалення інструментів державного регулювання, що зумовлюється сукупністю довгострокових економічних, політичних, соціальних, екологічних цілей. Лише постійно вдосконалюючи механізм фінансово-кредитного забезпечення розвитку аграрного виробництва, керуючись перспективами на майбутнє, можна досягти поставлених цілей щодо національної продовольчої безпеки, формування сучасного та необхідного ринку сировини для промисловості, підвищити експортний потенціал, створити необхідні умови для життєдіяльності сільського соціуму. Складність ситуації полягає в тому, що розв'язанню цієї проблеми перешкоджає: недостатня системність гармонізації організаційної та економічної компоненти аграрної реформи; незавершеність науково-теоретичних обґрунтувань аграрної реформи в країні.

Недосконалість організаційно-економічного забезпечення державного регулювання розвитку

Рис. 1. Пріоритетні напрями досягнення стратегічних цілей держави у організаційно-економічному забезпеченні розвитку аграрного виробництва на період до 2020 року

Джерело: сформовано на основі [5].

аграрного виробництва в Україні, незважаючи на позитивні загальноекономічні показники його розвитку, підтверджена ефектами недостатності уваги до таких проблем:

- 1) системний дефіцит і недоступність фінансових ресурсів для виробників, які займаються суто сільським господарством, не вбудовані у інтегровані структури;
- 2) сприяння безконтрольній надконцентрації ресурсів у агрохолдингових формуваннях без прив'язки їх до проблем села;
- 3) тактичне, а не стратегічне наслідування мотиваціям зовнішнього ринку;
- 4) неврегульованість міжгалузевих відносин разом із диспаритетом цін;
- 5) сприяння екстенсивному виробництву з переважанням низькозатратних культур;

коналістю інструментів. Для цього варто порівняти видатки бюджету України за 2007—2016 роки, спрямовані на розвиток аграрного виробництва (табл. 1).

Як свідчать результати аналізу таблиці, обсяг державної фінансової підтримки аграрного виробництва постійно зменшується. За період 2007—2016 років номінальний показник державного фінансування аграрного виробництва скоротився на 43,3%, а вартість валової продукції у порівняльних цінах 2011 року зросла на 30%. Питома вага фінансування залишається мізерною — у середньому 15,8%. Для порівняння, у США рівень державної фінансово-кредитної підтримки аграрного виробництва становить 40% від вартості виробленої продукції, у країнах ЄС — 35%. В Японії та Франції — 60% [6].

Ми вважаємо, що в умовах відсутності прямої бюджетної підтримки аграрного виробництва спецрежим

6) не приділення належної уваги ситуації з низьким рівнем якості продукції, тому головна конкурентна перевага експортних культур — це їхня дешевизна;

7) відсутність функціональної, доступної для малого та середнього бізнесу збутової інфраструктури аграрного ринку, що призводить до значної втрати доходів.

Державне регулювання аграрного сектору в країнах з транзитивною економікою і в Україні зокрема характеризується недосконалістю та недостатністю фінансування галузі. У цих умовах особливої уваги потребує дослідження бюджетного фінансування аграрного виробництва як одного з напрямів державного регулювання. Необхідність державного фінансового регулювання аграрного виробництва більшість науковців повзують, насамперед, із диспаритетом цін на промислову і сільськогосподарську продукцію, а також з істотним впливом природно-кліматичних умов на ефективність аграрного виробництва.

Організаційно-економічний механізм державного регулювання аграрного виробництва в Україні впродовж багатьох років характеризується неефективністю та недос-

Таблиця 1. Питома вага фінансування з державного бюджету на розвиток аграрного виробництва

Показники	Роки										2016/2007, %
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
Сума видатків, млрд грн	7,3	8,2	12,3	10,5	7,1	6,8	6,4	5,58	5,61	4,14	56,7
Валова продукція аграрного виробництва (у порівняльних цінах 2010 року), млрд грн	184,1	172,1	201,6	197,9	194,9	233,7	223,3	252,8	252,9	239,7	130,0
Частка фінансування, %	13,4	14,1	24,8	20,8	13,8	15,9	14,3	14,2	14,2	12,5	93,3

Джерело: побудовано автором на основі даних Державної служби статистики України [6].

Таблиця 2. Обсяги прямої державної фінансової підтримки аграрного виробництва

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Видатки державного бюджету на підтримку аграрного виробництва, млн грн	7184,79	4881,88	4601,28	5802,79	8196,58	2322,92	436,87	369,34
з них:								
За рахунок коштів загального фонду	6502,48	843,58	285,66	1658,43	1128,93	1157,45	371,20	40,58
За рахунок коштів спеціального (стабілізаційного) фонду	682,30	4038,30	4315,62	4144,36	7067,65	1165,47	65,66	328,76
Валовий обсяг виробництва продукції, млн грн	101451,20	96273,60	90792,0	117110,9	110071,7	133683,1	139058,4	131918,6
Питома вага підтримки в обсязі виробництва аграрної продукції, %	7,08	5,07	5,07	4,95	7,45	1,74	0,31	0,28

Джерело: побудовано автором на основі даних Державної служби статистики України [6].

оподаткування залишався єдиним ефективним інструментом державної допомоги. Скасування зазначеного виду підтримки в Україні є неприйнятним та може призвести до зниження конкурентоспроможності аграрного виробництва, втрати обігових коштів підприємств та необхідності залучення кредитних коштів для покриття понесених втрат, що призведе до збільшення собівартості продукції, розорення багатьох сільськогосподарських підприємств. Загальну суму прямої державної підтримки аграрного виробництва, за 2009—2016 роки наведено в таблиці 2.

Дослідженнями встановлено, що в цілому пряма державна фінансова підтримка сільськогосподарських товаровиробників через бюджетні програми з 2009 по 2013 рік складала 5—8 млрд грн та становила 5—7 % від валового обсягу виробництва сільськогосподарської продукції сільськогосподарськими підприємствами.

Проте, в 2014—2016 роках спостерігається різке скорочення обсягів державної фінансової підтримки сільськогосподарських товаровиробників за рахунок видатків державного бюджету, яка відповідно в 2014 році склала лише 32 % від обсягів 2009 року, а в 2015—2016 роках здійснювалось лише погашення зареєстрованої в органах Державної казначейської служби України кредиторської заборгованості, яка відповідно склала 6—5 % обсягів державної підтримки 2008 року та лише 0,3 % від валового обсягу виробництва сільськогосподарської продукції сільськогосподарськими підприємствами.

Зазначимо, що до 2013 року підтримка з державного бюджету сільськогосподарських товаровиробників здійснювалась за 16 основними бюджетними програмами, які охоплювали основні напрями діяльності сільськогосподарських підприємств, включаючи: надання безвідсоткових кредитів фермерським господарствам, здешевлення банківських кредитів та страхових премій, надання допомоги в придбанні складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва. Основну суму складала підтримка сільгосптоваровиробників у вирощуванні продукції рослинництва і тваринництва, зокрема, найбільшу питому вагу у видатках загального фонду державного бюджету становила тваринницька дотація та підтримка виробництва продукції рослинництва. З 2013 року

основні напрями державної підтримки підприємств у сільськогосподарському виробництві об'єднано в одну бюджетну програму "Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі" (КПКВК 2801180).

Важливою проблемою розвитку аграрного виробництва є суттєвий відсоток тінізації національної економіки. За попередніми розрахунками Мінекономрозвитку рівень тіньової економіки у I півріччі 2018 року склав 32 % від обсягу офіційного ВВП, що на 3 в.п. менше за показник I півріччя 2017 року. Тенденція до зменшення рівня тіньового сегменту за підсумком I півріччя 2018 року збереглася у більшості основних агрегованих ВЕД — у добувній промисловості (на 9 в.п. порівняно з відповідним періодом 2017 року), переробній промисловості (на 3 в.п.), у будівництві, в оптовій та роздрібній торгівлі й у ВЕД "Сільське, лісове та рибне господарство" (на 2 в.п. у кожному з ВЕД відповідно).- Традиційно низьким (із зменшенням на 2 в.п.) рівень тіньової економіки залишився у ВЕД "Сільське, лісове та рибне господарство" — 8 % від обсягу ВДВ у зазначеному ВЕД [7].

Незважаючи на це, обсяг коштів, які щороку не отримує державна через тіньову оренду землі та реалізацію аграрної продукції за готівку, складає від 16 млрд грн до 40 млрд грн, що мінімум у 3 рази перевищує обсяг держдопомоги для сільського господарства у 2017 році. Відповідні розрахунки були проведені Всеукраїнською Аграрною Радою (ВАР) на основі власних даних, а також даних Української аграрної конфедерації, Асоціації свинарів України, Українського клубу аграрного бізнесу, Державної фіскальної служби і Державного земельного кадастру [8].

Тому запровадження ефективних механізмів боротьби з тіньовою економікою має важливе значення у забезпеченні ефективного розвитку аграрного виробництва [9].

Загальна політика держави в регулюванні процесів протидії тіньовій економіці у програмно-об'єктивному вимірі повинна поєднувати три стратегічні напрями:

1) стратегії інформування громадськості, які складаються з загального аудиту та моніторингу ситуації і удосконалення на цих підставах стратегії протидії розвитку тіньової економіки; вільний доступ до інформації та незалежних ЗМІ;

2) попереджувальні стратегії, суть яких полягає у формуванні прозорості влади; активне залучення інститутів громадянського суспільства до протидії розвитку тіньової економіки; зменшення державного втручання у справи бізнесу та суспільства; прийняття етичних кодексів для державних службовців та підприємців; зменшення адміністративних бар'єрів;

3) стратегія неминучої відплати, яка передбачає підвищення професіоналізму і ефективність розкриття корупційних злочинів силами безпеки; формування сильного і незалежної судової влади; суворе виконання закону; громадська експертиза нормативно-правових та правових рішень; доступ громадян до правової допомоги та захисту [10].

ВИСНОВКИ

Отже, для того, щоб аграрне виробництво розвивалося більш ефективніше та підвищувався рівень його конкурентоспроможності передусім необхідно налагодити організаційно-економічний механізм державної підтримки аграрного виробництва, забезпечити збільшення обсягів державної підтримки у стратегічно важливих напрямках, відповідно до принципів ринкової економіки та підходів до державного заохочення виробництва аграрної продукції в інших державах. Врегулювання вимагає також і система прямого державного фінансування аграрного виробництва, дотації та відшкодування з державного бюджету варто сплачувати передусім ефективно виробникам сільськогосподарської продукції, а головну частину коштів варто направляти на фінансову підтримку програм, які спроможні забезпечувати стабільний розвиток аграрного виробництва.

Література:

1. Дяченко О.П. Державна підтримка розвитку матеріально-технічної бази аграрних підприємств. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. Херсон. — 2014. — № 6. — С. 162—165.
2. Галицький О.М. Державне регулювання аграрного виробництва національної економіки в умовах євроінтеграції. Вісник Сумського національного аграрного університету серія "Економіка та менеджмент". — № 8 (69). — 2016. — С. 48—54.
3. Галицький О.М. Імперативи діагностування інноваційного потенціалу у напрямі захисту економічних інтересів переробних підприємств аграрної сфери. Агросвіт, 2017. — № 4. — С. 35—39.
4. Гришова І.Ю., Гнат'єва Т.М. Проблеми формування інноваційної системи України. Інноваційна економіка. — 2012. — № 12. — С. 54—62.
5. Про схвалення Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року. Розпорядження КМУ від 17.10.2013 р. № 806-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80>
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua>
8. Офіційний сайт Всеукраїнської аграрної ради. URL: <http://uacouncil.org/uk>

9. Diachenko A., Galytskiy A., Borzenko O. (2018) The Experience of the Leading EU Countries in Contention with Shadow Economy: Recommendations for Ukraine. In: Strielkowski W., Chigisheva O. (eds) Leadership for the Future Sustainable Development of Business and Education. Springer Proceedings in Business and Economics. Springer, Cham https://doi.org/10.1007/978-3-319-74216-8_28

10. Kopylenko O., Gryshova I., Diachenko O. (2018). Leading institutional mechanism of the state regulation and the shadow economy. In: Strielkowski, W. (ed.). Proceedings of the 2nd International Conference on Social, Economic and Academic Leadership (ICSEAL 2018), Advances in Social Science, Education and Humanities Research, vol. 217, pp. 60—68. doi: 10.2991/icseal-18.2018.10

References:

1. Diachenko, O.P. (2014), "State support for the development of the material and technical base of agricultural enterprises", *Naukovyj visnyk Kherson's'koho derzhavnoho universytetu. Serii Ekonomichni nauky*, vol. 6, pp. 162—165.
 2. Halyts'kyj, O.M. (2016), "State regulation of agrarian production of the national economy in the conditions of European integration", *Visnyk Sums'koho natsional'noho ahrarnoho universytetu serii "Ekonomika ta menedzhment"*, vol. 8 (69), pp. 48—54.
 3. Halyts'kyj, O.M. (2017), "Imperatives of diagnosing innovative potential in the direction of protecting the economic interests of processing enterprises in the agrarian sector", *Ahrosvit*, vol. 4, pp. 35—39.
 4. Hryshova, I.Yu. and Hnat'ieva, T.M. (2012), "Problems of formation of the innovation system of Ukraine. Innovative economy", *Innovatsijna ekonomika*, vol. 12, pp. 54—62.
 5. Cabinet of Ministers of Ukraine (2013), Resolution "On approval of the Strategy for the development of the agrarian sector of the economy for the period until 2020", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80> (Accessed 20 Jan 2019).
 6. State Statistics Service of Ukraine (2019), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 20 Jan 2019).
 7. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (2019), available at: <http://www.me.gov.ua> (Accessed 20 Jan 2019).
 8. Ukrainian Agrarian Council (2019), available at: <http://uacouncil.org/uk> (Accessed 20 Jan 2019).
 9. Diachenko, A. Galytskiy, A. and Borzenko, O. (2018), "The Experience of the Leading EU Countries in Contention with Shadow Economy: Recommendations for Ukraine", *Leadership for the Future Sustainable Development of Business and Education*. Springer Proceedings in Business and Economics, Springer, available at: https://doi.org/10.1007/978-3-319-74216-8_28 (Accessed 20 Jan 2019).
 10. Kopylenko, O. Gryshova, I. and Diachenko, O. (2018), "Leading institutional mechanism of the state regulation and the shadow economy", *Proceedings of the 2nd International Conference on Social, Economic and Academic Leadership (ICSEAL 2018), Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, vol. 217, pp. 60—68. doi: 10.2991/icseal-18.2018.10.
- Стаття надійшла до редакції 27.01.2019 р.*